

Maria Dębniewska

Katedra Finansów i Bankowości

Akademia Rolniczo-Techniczna w Olsztynie

Efektywność spółdzielczego sektora bankowego w latach 1996–1997 (na przykładzie Warmińsko-Mazurskiego Banku Regionalnego SA w Olsztynie)

1. Wprowadzenie.

Początki rozwoju spółdzielczości bankowej sięgają XVIII wieku, gdzie wówczas powstały organizacje (kasy) o charakterze oszczędnościowo-pożyczkowym, które zmieniały (poszerzały) zakres usług. Rosnący popyt na kredyt rolniczy powodował rozwój kas spółdzielczych, a później spółdzielni oszczędnościowo-pożyczkowych.

Po II wojnie światowej funkcjonowały dwa rodzaje banków spółdzielczych, jedno obsługujące wieś i rolnictwo, a drugie rzemiosło w miastach. Rola banków spółdzielczych działających na wsi, z roku na rok rosła. Aby zapewnić im fachową pomoc doradczą, a niejednokrotnie wesprzeć niezbędnym kapitałem pożyczkowym zostały one zrzeszone w Centralnym Związku Spółdzielni Oszczędnościowo-Pożyczkowych. W tej strukturze funkcjonował również Bank Rolny wspierający finansowo banki spółdzielcze, a jednocześnie sprawujący bezpośredni nadzór. W takiej strukturze pozostały do 1975 roku. W 1975 r. funkcję związku przejął powołany wówczas Bank Gospodarki Żywnościowej. Jego rola dodatkowo została jeszcze wzmocniona poprzez przejęcie funkcji, jakie dotychczas pełnił Bank Rolny w stosunku do banków spółdzielczych. Bank Gospodarki Żywnościowej stanowił organizację z kapitałem państwowo-spółdzielczym. Banki spółdzielcze skupione wokół BGŻ prowadziły szeroką ofertę usług kierowaną zarówno do rolnictwa jak i działalności pozarolniczej, chociaż zakres prowadzonych usług był nieco węższy niż obecnie, to jednak banki spółdzielcze odgrywały bardzo ważną rolę. W zakres obsługi bankowej m.in. wchodziło:

- gromadzenie oszczędności;
- udzielanie kredytów (inwestycyjnych, obrotowych);
- obsługa finansowa zespołów rolników;
- pośrednictwo w obrocie ziemią;

- prowadzenie rozliczeń pieniężnych z przedsiębiorstwami skupiającymi produkty rolne i zaopatrującymi rolników w środki produkcji;
- prowadzenie ewidencji sprzedaży produktów przez rolników.

Banki spółdzielcze znalazły się w nowej (trudniejszej) sytuacji, gdy w 1990 r. BGŻ pozbawiony został nadzorczej funkcji nad nimi. Brak nadzoru bankowego i doradztwa w trudnym gospodarczo okresie, spowodował u licznej grupy banków spółdzielczych straty. Kolejna zmiana w spółdzielczej strukturze bankowej polegała na wprowadzeniu przez NBP wymogu posiadania minimalnej wartości (90 mld zł) funduszu zakładowego, który gwarantowałby prowadzenie działalności. Ponieważ w większości banki spółdzielcze miały niższy kapitał mogły zrzeszać się z wytypowanymi bankami: Bankiem Gospodarki Żywnościowej, Gospodarczym Bankiem Wielkopolskim, Bankiem Południowo-Zachodnim i Bankiem Unii Gospodarczej. W 1992 r. chęć współpracy z BGŻ zgłosiło 1561 banków spółdzielczych.

Kolejna zmiana dotyczyła przekształcenia BGŻ (o kapitale spółdzielczo-państwowym) w spółkę akcyjną, której akcjonariuszami zostały banki spółdzielcze, Skarb Państwa i pracownicy banku. Niezależnie od tych zmian, zaistniała możliwość tworzenia banków regionalnych, skupiających banki spółdzielcze. W wyniku ustawy o restrukturyzacji banków spółdzielczych i Banku Gospodarki Żywnościowej z 24 czerwca 1994 r., powstał w 1996 r. Warmińsko-Mazurski Bank Regionalny SA w Olsztynie.

2. Cel i zakres badań.

Przedmiotem badań jest ocena działalności banków spółdzielczych zrzeszonych w W-MBR w Olsztynie w okresie 1996-1997. Ocena ta oparta jest na analizie finansowej, której wyniki wskażą korzyści bądź straty z konsolidacji tych banków. W-MBR SA w Olsztynie rozpoczął działalność operacyjną od kwietnia 1996 r. Był to pierwszy bank regionalny w Polsce założony przez banki spółdzielcze z województw: białostockiego, łomżyńskiego, olsztyńskiego, ostrołęckiego i suwalskiego. Misją banku regionalnego jest niesienie pomocy bankom spółdzielczym. Pierwsze jego działania na rzecz zrzeszonych banków obejmowały: przejście rachunków i prowadzenie rozliczeń, przyjmowanie lokat terminowych, dokonywanie dopłat do preferencyjnych kredytów, udzielanie im kredytów. Na koniec grudnia 1996 r. akcjonariuszami tego banku było 137 banków spółdzielczych.

3. Metody oceny osiągniętych wyników przez banki.

W ocenie wyników jakie osiągały banki spółdzielcze i W-MBR zastosowano dwie metody, jedna z nich oparta jest na masie zysku, zaś druga na miernikach względnych (wskaźnikach). Zysk traktowany jest za najważniejszy miernik efektywności w działalności banku.

Osiągnięcie zysku przez bank jest koniecznością, głównie ze względu na prawidłowość realizacji operacji bankowych i utrzymanie jego stałej pozycji na rynku. Głównym źródłem zysku jest dochód odsetkowy (od kredytów i pożyczek), zmniejszony o koszty odsetkowe (od lokat i depozytów). Obok tego dochodu, źródłem tworzenia zysku jest prowizja. Obejmuje ona kwoty opłat związane z udzielaniem kredytu. Jednocześnie stanowi rekompensatę kosztów wynikających z analizy finansowej podmiotu starającego się o kredyt, dokonanej przed udzieleniem kredytu lub zapewnieniem przez bank środków na poczet kredytu.

Efektywność działalności banku jest mierzona relacją przychodów bądź zysków do kosztów, a formą pomiaru wskaźnik opłacalności i rentowności. Miernikami bezwzględными rentowności są: masa zysku (brutto, netto), zaś względnymi rentowność brutto (zysk brutto/koszty ogółem), rentowność netto (zysk netto/koszty) ogółem, zwrot z aktywów ROA (zysk brutto/aktywa lub zysk netto/aktywa), zwrot z kapitału ROE (zysk netto/kapita). W analizie wskaźniki te posłużą jako instrument oceny efektywności działania banku w danym okresie obrachunkowym, a także do porównania międzybankowego w ramach tej samej lub innej grupy banków.

4. Zakres działalności Warmińsko-Mazurskiego Banku Regionalnego.

Warmińsko-Mazurski Bank Regionalny, podobnie jak inne banki regionalne w Polsce jest akcjonariuszem Banku Gospodarki Żywnościowej w Warszawie. Głównym celem utworzenia banków regionalnych, a tym samym wprowadzenia zmian strukturalnych w systemie bankowym była finansowa i doradcza pomoc bankom spółdzielczym. Banki spółdzielcze wyraźnie potrzebowały takiej pomocy, szczególnie finansowej, która wynikała z braku kapitału, będącego rezultatem spadku dochodów ludności mieszkających w terenie działania banków spółdzielczych. Bez dokapitalizowania nie jeden bank nie mógłby prowadzić swojej działalności, nie mówiąc już o zwiększeniu zakresu swoich usług. Są to banki, które głównie obsługują rolników i jego otoczenie, a podmioty w tym sektorze gospodarki są zaniedbane technicznie i przestarzałe technologicznie, w związku z tym stanowią znaczącą siłę

popytowa na kapitał pożyczkowy. Przy niskim kapitale własnym, a dużym wnioskowanym kredycie, pojedynczy bank nie mógłby obsłużyć klienta bez wsparcia kredytowego (na dogodnych i uzasadnionych warunkach) z banku regionalnego. Ze względu na braki kapitałowe, banki spółdzielcze mogą udzielać kredytów, tylko do ściśle określonego limitu (największy limit do 15 tys. zł). Aby pokonać barierę limitu kredytowego, banki spółdzielcze łączą się ze sobą (w 1996 r. dziewięć banków wykonało tę czynność). Łączenie banków jest najprostszym sposobem na podwyższenie kapitału, a tym samym wzmocnienie aktywności na rynku. Pozytywne wyniki finansowe z konsolidacji banków zachęciły inne banki do połączenia. Z tej możliwości w 1997 r. skorzystało osiem banków, a kolejne pięć przygotowuje się do zmiany organizacji.

W realizacji celów jakie spełniają banki spółdzielcze na rzecz gospodarki żywnościowej, pomagają banki regionalne pełniąc m.in. takie funkcje jak:

- prowadzenie rozliczeń z budżetem, w tym także z tytułu kredytów preferencyjnych;
- zapewnienie dopływu nowoczesnych technologii (np. budowa sieci informatycznych);
- udzielanie ponad dwadzieścia rodzajów kredytów (dotyczy 1997 r.);
- prowadzenie szkoleń i kursów dla pracowników banków;
- dokapitalizowanie i bieżący instruktaż.

Oprócz wyżej wymienionych pełnionych funkcji, Warmińsko-Mazurski Bank Regionalny w Olsztynie realizuje również i inne działania z których na szczególne podkreślenie zasługują:

- uczestniczenie w pilotażowym programie przechowalnictwa i marketingu zbóż. Jest jedynym bankiem w kraju, który przyjmuje jako zabezpieczenie spłaty kredytu fakturę za sprzedane zboże;
- jest właścicielem spółki z ograniczoną odpowiedzialnością „Podlasie Leasing”, która specjalizuje się w obsłudze i finansowaniu operacji leasingowych nowych i używanych maszyn, urządzeń dla przemysłu rolno-spożywczego, przetwórstwa i produktów artykułów żywnościowych oraz powszechnego użytku. W przyszłości spółka będzie świadczyła usługi factoringu oraz doradztwa handlowego, sporządzania biznes planów, programów naprawczych itp.;
- do końca 1997 r. banki spółdzielcze zrzeszone w W-MBR udzieliły 75 podmiotom pożyczek na realizację przedsięwzięć z zakresu małej przedsiębiorczości na wsi. Dzięki temu zatrudnienie znalazło około 250 osób.

5. Analiza wskaźnikowa efektywności działalności banków spółdzielczych zrzeszonych w W-MBR

Analiza wskaźnikowa opiera się głównie na bilansie finansowym i rachunku wyników. Bilans finansowy banku różni się zasadniczo od bilansu przedsiębiorstwa produkcyjnego, czy usługowego. W przedsiębiorstwach produkcyjnych główną częścią aktywów są środki trwałe, które w aktywach banku stanowią niewielki procent. Podstawową częścią aktywów banków są depozyty i inne lokaty, należności z tytułu udzielonych kredytów oraz środki pieniężne. W pasywach charakterystyczny dla banku jest kilkuprocentowy udział kapitałów własnych, gdyż bank operuje głównie środkami obcymi. Kapitał własny ma duże znaczenie dla działalności banku, ponieważ wyznacza on granice, do których mogą być udzielane kredyty bądź gwarancje kredytowe. Ponadto kapitał własny stanowi źródło pokrycia powstających strat operacyjnych i umożliwia finansowanie własnych inwestycji. W analizie bilansu jako podstawę do porównania zastosowano wybrane grupy aktywów i pasywów, takie jak:

- aktywa obciążone ryzykiem, które służą do obliczenia wskaźnika wypłacalności;
- aktywa dochodowe, to ta część aktywów, od których uzyskiwane są czyli: kredyty, depozyty, lokaty w innych bankach, rachunki oprocentowane;
- pasywa, od których płacone są odsetki: zaciągnięte kredyty, przyjęte depozyty, wkłady oszczędnościowe, obligacje.

Kolejnym ważnym dokumentem przydatnym w analizie finansowej banku był rachunek wyników, który pozwolił na ustalenie relacji pomiędzy wielkościami wchodzącymi w jego skład.

Z rachunku wyników można odczytać kwotę nadwyżki operacyjnej i jej składniki. Rachunek zysków i strat pozwolił ustalić, z jakich rodzajów działalności pochodzi uzyskana nadwyżka i jakie dziedziny mają decydujące znaczenie w funkcjonowaniu banku. Przeważnie nadwyżka operacyjna jest różnicą między odsetkami pobieranymi od operacji aktywnych a odsetkami płaconymi od operacji pasywnych. Dochody z innych operacji zwykle odgrywają mniejszą rolę w tworzeniu nadwyżki operacyjnej. Dobrze prosperujący bank powinien osiągnąć taką nadwyżkę operacyjną, aby pokryć koszty ogólne, utworzyć niezbędne rezerwy i pozostawić jeszcze wystarczającą kwotę środków do podziału między Urzędem Skarbowym, udziałowcami i funduszami własnymi (z przeznaczeniem na akumulację).

Liczba wskaźników wykorzystywana w analizie z reguły jest duża, natomiast tu została ograniczona do ważniejszych grup. Zastosowana tu metoda wskaźnikowa opiera się na

porównaniu w czasie i przestrzeni. Formą pomiaru efektywności działalności banków będzie wynik finansowy i jego pochodne w formie relacji do aktywów i pasywów.

5.1. Analiza bilansu za lata 1996-1997.

Na koniec grudnia 1997 r. W-MBR zrzeszał 128 banków spółdzielczych o łącznej sumie bilansowej 854,3 mln zł, która wzrosła w porównaniu do 1996 r. o 23,1%. Przyrost sumy bilansowej przewyższał o 8,8% wskaźnik inflacji. Najwyższa wartość aktywów dla banku spółdzielczego wynosiła 48,1, mln zł, a najniższa 1,1, mln zł, przy średniej wartości 6,7 mln zł, która była wyższa o 31,8% niż w 1996 r.

Tabela 1

Zbiorczy bilans banków spółdzielczych w Warmińsko-Mazurskim Banku Regionalnym
na dzień 31.12. (mln zł)

Lp.	Wyszczególnienie	1996	%	1997	%	Dynamika 1997:1996 %
1.	Kasa, operacje z bankiem centralnym	35,0	5,0	51,9	6,1	148,2
2.	Należności od sektora finansowego	176,1	25,4	184,8	21,6	104,9
3.	Należności od sektora niefinansowego	370,7	53,4	481,2	56,3	129,8
4.	Należności od sektora budżetowego	0,2	0,1	0,6	0,1	300,0
5.	Papiery wartościowe	72,0	10,4	86,8	10,2	120,5
6.	Aktywa trwałe	38,7	5,6	45,4	5,3	117,3
7.	Inne aktywa	17,4	2,5	21,7	2,5	124,7
8.	Razem aktywa	710,1	x	872,4	x	119,5
9.	Rezerwy celowe, umorzenia	16,5	2,4	18,1	2,1	109,7
10.	Aktywa netto	693,7	100	854,3	100	123,1
1.	Zobowiązania wobec sektora finansowego	13,8	2,0	20,9	2,4	151,4
2.	Zobowiązania wobec sektora niefinansowego	472,2	68,1	601,7	70,4	127,4
3.	Zobowiązania wobec sektora budżetowego	75,5	10,9	88,9	10,4	117,7
4.	Papiery wartościowe	3,2	0,5	3,2	0,4	100,0
5.	Inne pasywa	45,9	6,6	31,0	3,6	67,5
6.	Kapitały (fundusze)	61,2	8,8	82,4	9,6	134,6
7.	Wynik finansowy (zysk)	21,9	3,1	26,2	3,2	119,6
8.	Pasywa	693,7	100	854,3	100	123,1

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych W-MBR.

W strukturze aktywów najwyższy udział (56,3%) stanowią należności od sektora niefinansowego, które wzrosły o 29,8% w porównaniu do 1996 r. W strukturze pasywów dominującą pozycję stanowią zobowiązania wobec sektora niefinansowego. Udział tych zobowiązań w sumie bilansowej wynosi 70,4% i jest wyższy o 27,4% niż w 1996 r. Wysoką dynamiką (117,7%) wykazują się zobowiązania wobec sektora budżetowego.

Głównym źródłem finansowania działalności banków były depozyty sektora niefinansowego i budżetowego, które wzrosły w 1997 r. o 22,5% (realnie o 8,2%). Zwiększył się z 64,9% w 1996 r. do 69,7% stopień zaangażowania depozytów w działalność kredytową. Fundusze własne wzrosły w 1997 r. o 34,6% (realnie o 18,9%). Najwyższy wzrost o 44,5% odnosi się do funduszu zasobowego, który był spowodowany zwolnieniem banków z podatku dochodowego i większym odpisem z nadwyżki bilansowej na ten fundusz. Najwyższe fundusze własne netto na koniec 1997 r. dla banku spółdzielczego wynosiły 3066,8 tys. zł, a najniższe 14,82 tys. zł, przeciętnie 521,8 tys. zł.

5.2. Analiza wyników finansowych.

Podstawowa działalność banków polega na przyjmowaniu środków pieniężnych od osób, które posiadają ich nadwyżkę (deponentów) i udzielanie pożyczek i kredytów osobom potrzebującym pieniędzy (kredytobiorcom). Dysponując pieniędzmi deponentów bank realizuje funkcję pośrednika finansowego, który kieruje środki na rynek. Każdy bank w tym również bank spółdzielczy jest nastawiony na osiągnięcie zysku. Ten cel realizuje przez przetwarzanie niżej oprocentowanych zobowiązań (depozytów) o krótszych terminach wymagalności w aktywa dochodowe o wyższym oprocentowaniu i dłuższych terminach zapadalności (kredyty). Bank jest też równocześnie instytucją zaufania publicznego, ma bezpiecznie przechowywać depozyty i nie angażować ich w zbyt ryzykowne inwestycje.

Od wielkości uzyskanych przychodów i poniesionych kosztów zależy wynik finansowy. Z analizy wyniku finansowego wynika, że zysk brutto na 31.12.1997 r. wykazały wszystkie zrzeszone banki spółdzielcze. Globalny zysk brutto wyniósł 26,2 mln zł i był wyższy w porównaniu z 1996 r. o 19,7% (a realnie o 5,8%). Po wyeliminowaniu wpływów z tytułu tworzenia i rozwiązywania rezerw na należności i fundusze, porównywalny wynik finansowy brutto w 1997 r. był wyższy niż w 1996 r. o 51,8%. Na poziom powyższego wyniku banków spółdzielczych w 1997 r. miały wpływ środki przekazane w różnej formie, np.:

- nabycia przez NBP weksli z 5 banków spółdzielczych, które znalazły się w trudnej sytuacji (łącznie wartość ponad 3,2 mln zł);
- zwolnienia przez NBP 14 banków spółdzielczych z obowiązku odprowadzania rezerwy (banki wycofały z rachunków kwotę rezerwy w wysokości powyżej 6 mln zł);
- uzyskania pożyczki z Bankowego Funduszu Gwarancyjnego na kwotę powyżej 1,9 mln zł;

- restrukturyzacji wierzytelności trudnych na kwotę ponad 0,9 mln zł (z tego typu działania pomocowego skorzystało 27 banków w ramach zrzeszenia regionalnego).

Ważniejsze wskaźniki finansowe banków spółdzielczych zrzeszonych w W-MBR zamieszczono w tabeli 2.

Tabela 2

Wskaźniki finansowe banków spółdzielczych zrzeszonych w W-MBR (%)

Rodzaj wskaźnika	31.12.1996 r.	31.12.1997 r.
Stopa zwrotu z aktywów (ROA)	2,76	3,07
Stopa zwrotu z kapitału (ROE)	35,80	38,42
Rentowność brutto	17,34	16,59
Udział kosztów osobowych w kosztach ogółem	31,99	32,38
Udział kosztów osobowych w aktywach	5,82	5,98
Poziom kosztów do przychodów	85,14	85,77

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych W-MBR

Wskaźnik stopy zwrotu z aktywów liczony jest jako stosunek zysku netto do przeciętnych aktywów. Z danych tabeli 2 wynika, że w 1997 r. poprawie uległy wskaźniki ROA i ROE. Jeżeli uwzględnimy wskaźnik inflacji w 1997 r. na poziomie 14,9%, to wskaźnik ROE w 11 bankach wynosił poniżej tego poziomu.

Przeciętna rentowność brutto osiągnęła poziom 16,59% i była niższa w porównaniu z 1996 r. Rentowność banków spółdzielczych w 1997 r. nadal odbiegała od poziomu uzyskanego przez cały system bankowy w 1996 r. (24,8%). Pogorszenie wskaźnika rentowności o 0,75% i wskaźnika poziomu kosztów o 0,63% nastąpiło w wyniku wyższej dynamiki przyrostu kosztów niż dochodów o 0,91%. W 1996 r. na szybszą dynamikę przychodów niż kosztów znaczący wpływ miało rozwiązanie rezerw celowych na zrestrukturyzowane należności trudne. Analiza wskaźników finansowych wskazuje na utrzymanie dotychczasowej kondycji finansowej banków spółdzielczych zrzeszonych w W-MBR. Pomimo wzrostu kapitału własnego, (globalnie) nadal istnieją bardzo duże różnice w bankach w jego poziomie (tab. 3).

Tabela 3

Liczba i struktura banków spółdzielczych według kapitału własnego

Kapitały własne (tys. zł)	Liczba banków spółdzielczych	Struktura %
do 200	16	12,5
201 - 500	72	56,2
powyżej 500	40	31,3
Łącznie 82 396	128	100,0

Źródło: obliczenia własne

Z tabeli 3 widać, że 16 banków spółdzielczych nie przekroczyła poziomu 200 tys. zł. Tak niewielki kapitał własny nie pozwala na udzielanie większych kredytów, prowadzenie bezpiecznej działalności i angażowanie się kapitałowe w sektorze niefinansowym. Dalsza konsolidacja banków (kolejne banki są w przygotowaniu do łączenia) będzie łagodzić istniejące ograniczenia kapitałowe. Niski poziom kapitału własnego wpływa również na rentowność. Jak wynikało z tabeli 2 rentowność w ostatnim roku spadła, a jej poziom w porównaniu do banków komercyjnych jest bardzo niski.

Badane banki wykazują bardzo duże różnice w zakresie wypłacalności (tab. 4).

Tabela 4

Liczba i struktura banków spółdzielczych według wskaźnika wypłacalności (stosunek kapitałów własnych do aktywów ważonych ryzykiem) w 1997 r.

Wskaźnik wypłacalności	Liczba banków spółdzielczych	Struktura %
do 2,0	1	0,8
od 2,1 - 7,9	6	4,7
od 8,0 - 15,0	95	74,2
powyżej 15,0	26	20,3
Razem	128	100,0

Źródło: obliczenia własne

Z danych tabeli 4 wynika, że w badanej populacji można wyróżnić dwie skrajne grupy pod względem strategii działania. Pierwsza obejmuje 7 banków, która prowadziła swoją działalność w sposób bardzo ryzykowny, w wyniku której nagromadziło się dużo tzw. trudno-zwracalnych kredytów. Odzwierciedleniem tego jest niski wskaźnik wypłacalności od 2,1 - 7,9%, a w przypadku jednego banku do 2,0%.

Druga grupa składa się z 26 banków, zachowała się bardzo asekuracyjnie i nie w pełni wykorzystwała zgromadzone środki. W tej grupie wskaźnik wypłacalności przekraczał przyjęty poziom 15%. Takich banków najwięcej było w województwie olsztyńskim (10 szt.) i białostockim (9 szt.). Ponad 74% badanych banków (95 szt.) funkcjonowało w sposób prawidłowy, zachowując zalecany wskaźnik wypłacalności (od 8,0 - 15,0%), zwracając jednocześnie uwagę na odpowiedni poziom rentowności.

Wyniki poszczególnych banków spółdzielczych znacznie się różniły (tab. 5).

Tabela 5

Wyniki finansowe banków spółdzielczych w 1997 r.

Zysk brutto (tys. zł)	Liczba banków spółdzielczych	Struktura %
do 50	20	15,6
od 50,1 - 100,0	23	18,0
od 100,1 - 200,0	51	39,8
powyżej 200	34	26,6
Ogółem 26 201	128	100,0

Źródło: obliczenia własne

Dane tabeli 5 wskazują, że ponad 15% badanych banków spółdzielczych wypracowała zysk do 50 tys. zł. Zysk w tej grupie chociaż jest niewielki, to jednak daje tym jednostkom szansę na dalsze prowadzenie działalności. Najwięcej tego rodzaju banków (o niskiej rentowności) jest w województwie suwalskim.

Najliczniejszą grupę stanowią banki, gdzie zysk brutto kształtuje się w przedziale od 100-200 tys. zł (39,8%). Powyżej 200 tys. zł zysku wykazały 34 banki (26,6%), w tym najwięcej z województwa łomżyńskiego.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że żaden z banków spółdzielczych zrzeszonych w W-MBR w Olsztynie nie wykazał straty bilansowej. W 1996 r. banków spółdzielczych ze stratami było 11.

6. Wnioski.

Analiza wyników finansowych banków spółdzielczych zrzeszonych w W-MBR wskazuje na niewielką ich poprawę. Odnotowano wprawdzie wzrost kwot zysku (zarówno globalnie jak i w pojedynczych bankach), to jednak nastąpił wyższy wzrost poziomu kosztów niż przychodów. Rentowność brutto zmalała z 17,34% (w 1996 r.) do 16,59% (w 1997). Z badań nad konsolidacją banków spółdzielczych i wpływem tego procesu na działalność usługową banków na rzecz podmiotów w rolnictwie, przemyśle rolno-spożywczym i szeroko rozumianych usługach, można zaryzykować stwierdzeniami, że:

- istniejąca struktura organizacyjna banków spółdzielczych nie stwarza jak dotychczas podstaw do większego pokrycia potrzeb kredytowych swoich klientów;
- nadal, znaczna liczba banków spółdzielczych posiada niski kapitał własny, a w jego rezultacie niską rentowność i wypłacalność;
- wyższą rentowność aktywów i kapitału własnego osiągają banki większe i korzystające w większym stopniu niż inne, z obcych źródeł finansowania;
- sytuacja finansowa banków i ich bezpieczeństwo na rynku kapitałowym są w znacznym stopniu determinowane poziomem kapitału własnego;
- oferowanie przez banki coraz bogatszej oferty usług będzie możliwe od dopływu kapitału, a taka szansa stwarza dalszy proces konsolidacji banków spółdzielczych.

Literatura.

1. Dębiewska M. Świątkiewicz B. 1995. *Kredytowanie rolnictwa przez banki spółdzielcze na terenie województwa włocławskiego w latach 1990-1993*. Acta Academiae. Oeconomica No 32. s.33-45.
2. Dębiewska M. Świątkiewicz B. 1995. *Wybrane aspekty kredytowania rolnictwa w Polsce w latach 1990-1993*. Acta Academiae. Oeconomica No 32. s.24-32.
3. Dębiewska M. Tkaczuk M. *Dylematy preferencji kredytowych dla rolnictwa*.
4. Dębiewska M. 1997. *Instrumenty finansowe wspierające rozwój rolnictwa i ich wpływ na konkurencyjność na rynkach światowych*. Rozdz. II. Konkurencyjność polskiego rolnictwa na rynkach międzynarodowych. WSA Łomża. s.29-43.

Effectiveness of Co-operative Banking Sector in the Years 1996-1997 (on the Example of Warmińsko-Mazurski Bank Regionalny in Olsztyn)

Abstract

Banking law of 24 June 1994 enabled consolidation of banks into largest capital groups (consortium). This opportunity was taken by large groups of co-operative banks which established Regional Bank in Olsztyn (Warmińsko-Mazurski Bank Regionalny – W-MBR).

Banks' association has been motivated by economic efficiency improvement through external capital influx and consequently better access to the credit markets. Without putting more money into the part of co-operative banks their future activities are impossible and they will be forced to close.

Financial results of the co-operative banks associated within W-MBR are constantly improving. In 1997 all of them made gross profit (an increase by 19.7 per cent comparing with 1996). Both return on assets (ROA) and return on equity (ROE) were higher in above 91 per cent of surveyed banks. In spite of rise in equity its level is still low (in investigated banks' population at the end of December 1997 it was accounted for PLN 521.8 thousand).